

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยด้านการปฏิบัติของเกษตรกร ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรองแหล่งผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสม และยังสามารถศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงตามระบบการจัดการคุณภาพเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 700 ราย โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับเกษตรกรที่ผ่านการรับรองแหล่งผลิตแล้ว ทั้งหมดจำนวน 60 ราย และทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคิดเป็นร้อยละ 10 จากประชากรที่เหลือ ซึ่งจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 64 ราย และได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 124 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Social Science) เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลด้านลักษณะพื้นฐานด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองแหล่งผลิต ตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 48 ปี โดยร้อยละ 56.70 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วง 5-10 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วงโดยเฉลี่ย 9 ปี มีระยะเวลาในการปลูกมะม่วงในพื้นที่ปัจจุบัน 5-10 ปี และมีระยะเวลาในการปลูกมะม่วงในพื้นที่ปัจจุบันเฉลี่ย 9 ปี มีรายได้ในปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 117,833 บาท มีพื้นที่ในการปลูกมะม่วง 1-5 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 8 ไร่ จำนวนต้นมะม่วงที่ปลูก

301 – 400 ต้น และมากกว่า 500 ต้นและมีจำนวนต้นมะม่วงที่ปลูกเฉลี่ย 609 ต้น มีจำนวนแรงงานในการผลิตมะม่วงตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม 1-3 คน โดยมีจำนวนแรงงานในการผลิตเฉลี่ย 4 คน ได้รับความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมจาก 2-3 แหล่ง มีความถี่ในการติดต่อหรือรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตร 1-2 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา โดยมีความถี่ในการติดต่อหรือรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตรเฉลี่ย 2 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา มีความถี่ในการเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตมะม่วงตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม 3-4 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา โดยมีความถี่ในการเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตมะม่วงตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม 3 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นผู้นำทางสังคม

เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองแหล่งผลิต ตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 51 ปี โดยร้อยละ 45.30 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วง 5-10 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วงโดยเฉลี่ย 10 ปี มีระยะเวลาในการปลูกมะม่วงในพื้นที่ปัจจุบัน 5-10 ปี และมีระยะเวลาในการปลูกมะม่วงในพื้นที่ปัจจุบันเฉลี่ย 10 ปี มีรายได้ในปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 58,081 บาท มีพื้นที่ในการปลูกมะม่วง 1-5 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 6 ไร่ จำนวนต้นมะม่วงที่ปลูก ต่ำกว่า 100 ต้น และมีจำนวนต้นมะม่วงที่ปลูกเฉลี่ย 395 ต้น มีจำนวนแรงงานในการผลิตมะม่วงตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม 1-3 คน โดยมีจำนวนแรงงานในการผลิตเฉลี่ย 3 คน ได้รับความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมจาก 1 แหล่ง มีความถี่ในการติดต่อหรือรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตร 1-2 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา โดยมีความถี่ในการติดต่อหรือรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตรเฉลี่ย 1 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตมะม่วงตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในรอบปีที่ผ่านมา โดยมีความถี่ในการเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตมะม่วงตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม 1 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา และ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นผู้นำทางสังคม

2. ข้อมูลด้านความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง

จากการศึกษาเปรียบเทียบการทำแบบทดสอบพบว่าเกษตรกรที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงส่วนใหญ่ ทำคะแนนได้ในระดับสูงถึง 43 คน และทำคะแนนได้ในระดับปานกลาง 17 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 11 คะแนน เกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง ส่วนใหญ่ทำคะแนนได้ในระดับสูง 33 คน และทำคะแนนได้ในระดับปานกลาง 31 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 11 คะแนน

3. ข้อมูลด้านทัศนคติเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง

เกษตรกรที่ผ่านการรับรองแหล่งผลิตตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับ การฝึกอบรมเกษตรกรให้รู้จักการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง การผลิตมะม่วงตามระบบ GAP ให้ความปลอดภัยต่อตัวเองและผู้บริโภคมากกว่าการผลิตมะม่วงแบบปกติ การจดบันทึกทุกครั้งในการใช้สารเคมี การผลิตมะม่วงตามระบบ GAP ช่วยให้มีตลาดรองรับที่แน่นอน การผลิตมะม่วงตามระบบ GAP ทำให้ได้ผลผลิตมะม่วงที่มีคุณภาพ และ การผลิตมะม่วงตามระบบ GAP ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองแหล่งผลิตตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับ การฝึกอบรมเกษตรกรให้รู้จักการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง การตรวจดินและน้ำ (ก่อนปลูก) การเข้าไปสำรวจการทำลายของโรคและแมลงในสวนมะม่วงอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง การจัดเก็บสารเคมีตามระบบ GAP เป็นการปฏิบัติที่ และ การจดบันทึกทุกครั้งในการใช้สารเคมี

4. ข้อมูลด้านการปฏิบัติตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสม

เกษตรกรที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิต ตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงได้ปฏิบัติตามหลักของเกษตรกรที่เหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเพียงบางข้อ เช่น การส่งตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์ การเผาทำลายกิ่งพืชที่มีโรคนอกแปลงปลูก และ การใช้กรรไกรในการเก็บผลผลิต

เกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองแหล่งผลิต ตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงได้ปฏิบัติตามหลักของเกษตรกรที่เหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเพียงบางข้อ เช่นการส่งตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์ การตรวจซ่อมบำรุงเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

ตามแผนการบำรุงรักษาที่กำหนดไว้พร้อมทั้งบันทึกผลการตรวจซ่อมทุกครั้งในแบบบันทึก การทำรายงานการใช้ปัจจัยการผลิตที่สำคัญได้แก่ ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในแบบบันทึก การใช้สารเคมีตามหนังสือคู่มือ GAP มะม่วง การใช้กรรไกรในการเก็บผลผลิต การใช้วัสดุปรองพื้นบริเวณที่พักผลผลิตมะม่วงที่เก็บเกี่ยวในสวน การบันทึกการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และการเก็บแบบบันทึกการปฏิบัติงานสวน จะสังเกตได้ว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองแหล่งผลิต จะมีข้อบกพร่องมากกว่าเกษตรกรที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตแล้ว

5. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการผ่านการรับรองแหล่งผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผ่านการรับรองแหล่งผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม โดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท (discriminant analysis) พบว่ามีปัจจัยที่สามารถนำมาสร้างสมการจำแนก ประชากรในการวิจัย ซึ่งได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง และ กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง จำนวน 5 ปัจจัย คือ อายุของเกษตรกร การเข้ารับการศึกษาอบรม ความรู้เรื่องระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง ทักษะคิดวิเคราะห์ระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง และ การปฏิบัติของเกษตรกร

6. ผลการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงที่มีต่อระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง ในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

เกษตรกรประสบปัญหาด้านการขนส่งผลผลิต เนื่องจากเส้นทางคมนาคมไม่สะดวก อีกทั้งในด้านการผลิต ยังขาดความรู้ และเงินทุนในการ จัดหาเครื่องมือทางการเกษตรและสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลและให้ความรู้ด้านการปลูก ดูแล และการเก็บเกี่ยวอย่างถูกวิธี รวมไปถึงการจัดบันทึกข้อมูล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง อำเภอพร้าวก้าง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยทางการปฏิบัติของเกษตรกร กับตัวแปรตาม ได้แก่ การผ่านการรับรองแหล่งผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง ตลอดจนศึกษาถึง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง ที่มีต่อระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

การได้รับการรับรองแหล่งผลิตตามระบบ การจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงนั้น เกษตรกรจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์การจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสม ของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ได้ทุกๆ ข้อจึงจะได้รับการรับรองแหล่งผลิตจากการศึกษาพบว่า มีปัจจัย 5 ประการที่ส่งผลให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์จนได้รับการรับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง ซึ่งได้แก่

1. อายุของเกษตรกร ซึ่งอายุของเกษตรกร มีผลต่อ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสม อีกทั้งยัง ส่งผลต่อการปรับทัศนคติเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสม อีกด้วย จากการศึกษานี้ของ กรรณิกา(2549) ยังพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสม

2. การเข้ารับการฝึกอบรม การเข้ารับการฝึกอบรมช่วยเพิ่มความรู้และทักษะในการผลิตผลผลิตมะม่วงตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลี (2548) ที่ว่า การเข้ารับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับลำไย ดังนั้น จึงควรจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมบ่อยครั้งขึ้น

3. ความรู้เรื่องระบบเกษตรกรที่เหมาะสม เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะการที่จะสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ของระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสม จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสม เพราะจะต้องใช้ความรู้ในการเลือกพื้นที่ปลูก การปลูก การดูแลรักษา การใช้สารเคมี การเก็บเกี่ยว ตลอดจนการขนส่งและการจัดบันทึก จะสังเกตได้ว่าจำเป็นต้องใช้ความรู้เรื่องระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสม ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตลอดระยะเวลาในการผลิตผลผลิต ดังนั้นความรู้เรื่องระบบการจัดการคุณภาพของ

เกษตรดีที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และทำให้ได้รับการรับรองแหล่งผลิตในที่สุด

4. ทักษะเกี่ยวกับระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง การมีทัศนคติที่ดีส่งผลต่อ แรงจูงใจและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติ เกษตรกรสามารถวางใจได้ว่าหากปฏิบัติไปแล้วจะเกิดผล ดีกว่าการผลิตแบบเก่า สอดคล้องกับ กรรณิกา (2549) ที่ว่า ทักษะดีต่อระบบการจัดการคุณภาพของ เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับส้มมีความสัมพันธ์กับคะแนนการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพ ของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับส้ม

5. ในด้านการปฏิบัติ ยังมีการปฏิบัติบางประการที่ไม่ถูกต้องตามเกณฑ์ของระบบการ จัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง เช่น การส่งตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์ แม้แต่เกษตรกรที่ผ่านการรับรองแหล่งผลิตแล้วก็ไม่ได้ส่งตัวอย่างดินและน้ำไปตรวจ เนื่องจากใน การตรวจประเมินพื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ โดยเบื้องต้นใช้การตรวจพินิจสภาพแวดล้อม ถ้าพื้นที่ปลูก หรือแหล่งน้ำอยู่ในสถานะเสี่ยงจึงต้องส่งไปตรวจวิเคราะห์ หากพื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำไม่ได้อยู่ ในสถานะเสี่ยง จึงไม่จำเป็นจะต้องส่งตัวอย่างไปวิเคราะห์ ซึ่งเกษตรกรอาจไม่รู้ในเรื่องนี้ ทำให้ เกษตรกรบางรายไม่ได้ส่งตัวอย่างดินและน้ำไปตรวจ นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรไม่นิยมใช้ กรรไกรในการเก็บผลผลิต เนื่องจากความเคยชินในการใช้มือเด็ดผลมะม่วง และยังให้เหตุผลว่า การ ใช้มือเด็ดผลมะม่วง สะดวกและรวดเร็วกว่าการใช้กรรไกร

จากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยบางประการ ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (attitude) และการปฏิบัติ (practice) ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัย สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมการเกษตร ที่มุ่งเน้น ในการ ถ่ายทอดความรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และ เพิ่มทักษะในการปฏิบัติ เพื่อให้เกษตรกรยอมรับใน นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ได้นำไปเผยแพร่ และการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อพิสูจน์ได้อย่างดีว่า หลักการส่งเสริมการเกษตรดังกล่าว สามารถ นำไปปฏิบัติได้จริง ดังที่ทั้ง 3 ปัจจัย ส่งผลให้เกษตรกร สามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ จนได้รับการรับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตร ดีที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพของ เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิต มีการดำเนินงานโดยให้ประชาชนกลุ่มเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และกำหนดกิจกรรมด้านการผลิต สมาชิกกลุ่มจะดำเนินการพร้อมๆกัน เช่น การดูแลรักษา การตัดแต่งกิ่ง การฉีดพ่นสารเคมี การห่อผลมะม่วง และการเก็บเกี่ยว ทำให้มั่นใจได้ว่า สมาชิกกลุ่มจะปฏิบัติตามเกณฑ์ของระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง อีกทั้งเป็นการรับประกันคุณภาพผลผลิต ว่าผลผลิตจากสมาชิกกลุ่มนั้นตรงตามเกณฑ์ของระบบเกษตรกรที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบนี้ให้มากขึ้น
2. เกษตรกรยังขาดแคลนเงินทุนในการผลิตมะม่วง ให้ตรงตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง เนื่องจาก สารเคมีที่ใช้ในการผลิต มีราคาสูงมาก เกษตรกรจึงไม่สามารถหาซื้อมาใช้ได้ จึงควรจัดหาแหล่งเงินทุนให้เกษตรกรกู้ยืมมาใช้ในการผลิตมะม่วง
3. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมด้านการผลิต การใช้สารเคมี และการฝึกปฏิบัติ ตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับมะม่วง ให้มากขึ้นเพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร เพื่อที่เกษตรกรจะสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามเกณฑ์ของระบบเกษตรกรที่เหมาะสม จนได้รับการรับรองแหล่งผลิตต่อไป
4. ควรเร่งสร้างทัศนคติที่ดีแก่เกษตรกรต่อระบบเกษตรกรที่เหมาะสม มุ่งเน้นให้เกษตรกรเห็นว่าการผลิตมะม่วงตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสมนั้นดีกว่าการผลิตแบบเดิม ควรเริ่มจากเกษตรกรที่อายุน้อย เพราะเกษตรกรที่อายุน้อยสามารถรับความรู้และยอมรับได้เร็วกว่าเกษตรกรที่อายุมาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

กลุ่มผู้ปลูกมะม่วงอำเภอพริ้ว มีการดำเนินงานที่น่าสนใจมาก จึงควรมีการศึกษาถึงวิธีดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนผลการดำเนินงานและความสำเร็จของกลุ่ม เพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชมรมหรือกลุ่มเกษตรกรอื่นๆ ต่อไป